

Doc. JUDr. Marián GIBA, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta

POSUDOK OPONENTA

na habilitačnú prácu

JUDr. Kamila BARANÍKA, PhD., LL. M.

Ústava na hviezdnom nebi. Vzťah Ústavy Slovenskej republiky k medzinárodnému právu

Rozhodnutím dekana Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave som bol vymenovaný za oponenta v habilitačnom konaní JUDr. Kamila Baraníka, PhD. LL. M. Na základe toho predkladám svoj oponentský posudok na habilitačnú prácu *Ústava na hviezdnom nebi. Vzťah Ústavy Slovenskej republiky k medzinárodnému právu*.

Hneď na úvod je nutné poznamenať, že v slovenskej právnickej spisbe niet diela, ktoré by mapovalo interakcie ústavného práva s právom medzinárodným komplexným spôsobom vrátane praktických aplikačných otázok a detailného rozboru súvisiacich procesov. Dielo tohto zamerania je pritom v slovenských podmienkach vysoko žiaduce a potrebné s ohľadom na fakt, že najmä súdne orgány, vrátane tých najvyšších, majú stále veľké rezervy pri vnútroštátnej aplikácii noriem medzinárodného pôvodu a celkovo pri pochopení ich miesta a účinkov v našom právnom prostredí. **Dielo je teda potrebné a originálne**, a to aj s ohľadom na vykázanú zhodu, ktorá je minimálna (celkovo 7,48 %) a spôsobená korektným citovaním právnej úpravy a zdrojov citovaných v iných dielach.

Základnou výskumnou otázkou, ktorú si habilitant stanovil, je skúmanie, či slovenská ústavná úprava poskytuje dostatočný priestor pre koherentnú aplikáciu ustanovení medzinárodného práva vo vnútroštátnom právnom poriadku. Základ pre skúmanie tejto otázky predstavuje teoretická časť, na ktorú nadväzuje časť komparatívna, kde sú prezentované rôzne alternatívy aplikácie medzinárodného práva vo vnútroštátnom právnom poriadku. Tým si autor vytvoril silnú bázu pre empirickú časť práce, ktorá je zároveň jej časťou nosnou. Jej obsahom je kritický rozbor relevantnej ústavnej úpravy, ale tiež rozsiahla analýza rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky, v ktorých sa riešila otázka aplikácie medzinárodného práva. Z empirického výskumu autor vyvodzuje závery, ktoré následne premieta i do návrhov *de constitutione ferenda*. Autor si stanovil dve hypotézy, ktoré má práca verifikovať. Tou prvou je predpoklad, že slovenská ústavná úprava poskytuje dostatočný priestor pre koherentnú vnútroštátnu aplikáciu ustanovení medzinárodného práva. V druhej hypotéze autor prezumuje, že Ústavný súd Slovenskej republiky nie je ochotný sformulovať aplikačné kritériá pre ustanovenia medzinárodných zmlúv.

Takto zvolená výstavba práce je vhodná, dielo je vďaka nej štruktúrované logicky a konzistentne.

Po dôkladnom oboznámení sa s predloženým dielom konštatujem, že autorovi sa podarilo vhodne prepojiť teoretický rozmer problematiky s jej rozmerom praktickým, čoho výsledkom je **dielo prínosné nielen vedecky, ale predovšetkým prakticky**. V diele badať tri hlavné línie – teoretickú, komparatívnu a empirickú –, z ktorých každá vytvára predpolie pre tú ďalšiu. Každý z týchto častí zodpovedajú dve kapitoly, autor teda **zachoval aj potrebnú vnútornú vyváženosť diela**. Práca má graduujúcu tendenciu a autor jednotlivými časťami plynule kráča k svojmu cieľu.

Pri všetkých kapitolách je **štýl autora jednotný a prehľadný**. Kapitoly sa vnútorne členia, pričom autor v úvode každej kapitoly ohlasuje jej ďalšie časti, čo je veľmi nápomocné orientácii v jej ďalšom obsahu. Pri rozbere problémov autor nezostáva v rovine popisu či konfrontácie rôznych doktrinálnych názorov, ale ide do hĺbky a polemizuje s nimi. Každá kapitola sa končí stručným syntetickým zhrnutím jej hlavných myšlienok. Ide takpovediac o „posolstvo“ každej kapitoly, pri ktorom je **zreteľne prítomný autorov uhol pohľadu** na skúmané problémy.

Napriek zložitosti problematiky sa autorovi podarilo po celý čas zachovať **kultivovaný, zrozumiteľný a jazykovo vkusný štýl prejavu, a to bez ujmy na vedeckej stránke** diela. Zreteľná je autorova celková otvorenosť medzinárodnému právu, no súčasne je zjavné jeho dominantne ústavnoprávne ukotvenie. Otvorenosť medzinárodnému právu tak v jeho podaní nie je popretím ústavnosti, ale skôr nenásilným – a o to presvedčivejším – prihlásením sa k modernému chápaniu práva a jeho úlohy v súčasných podmienkach fungovania štátu. Je nepochybné, že viaceré prezentované úvahy autora sú spôsobilé vyvolať názorovú polemiku. No ak sa aj s niektorými názormi autora súhlasí ťažšie, žiadny z nich nemá povahu „právneho extrémizmu“; naopak, všetky spadajú do rámca normálnej vedeckej diskusie a s ňou spojenej názorovej rozmanitosti, ktorá je základným predpokladom kultivácie právnej teórie i praxe.

V prvých dvoch (teoretických) kapitolách autor skúma charakter medzinárodného práva, posuny v jeho význame a vnímaní, no predovšetkým možné teoretické prístupy k chápaniu vzťahu vnútroštátneho a medzinárodného práva. Tieto časti sú bohaté popretkávané pestrými a reprezentatívnymi doktrinálnymi názormi, prevažne zahraničnými, čo je veľmi obohacujúce. Autor si tu vzal medzinárodné právo pod drobnohľad, ktorý u nás nie je samozrejмый ani v niektorých dielach rýdzo medzinárodnoprávneho zamerania. Vlastný pohľad autora na vzťah noriem interného a externého pôvodu možno hodnotiť ako otvorený, no zároveň vyvážený a triezvy.

V ďalších dvoch kapitolách sa už teoretický rozmer výrazne prepája s praktickým. Autor sa najskôr zameriava na možné spôsoby recepcie resp. prenikania noriem medzinárodného práva do vnútroštátneho právneho poriadku, následne skúma vnútroštátne účinky týchto noriem, a to celé na pozadí bohatej komparatívnej analýzy. V týchto častiach je možné vidieť, ako sa s medzinárodným právom vyrovnávali predovšetkým významní aktéri, ktorí sú zároveň ústavnými modelmi a referenciami (Spojené štáty americké, Francúzsko...), no celkom prirodzene autorovej pozornosti neuniklo ani právo Európskej únie. Pri tejto analýze treba vysoko oceniť autorovu erudíciu, pretože dokázal problematiku skúmať so

zmyslom pre detail. Jeho prácu treba vyzdvihnúť tým viac, že „zvonku“ je mimoriadne náročné preniknúť do hĺbky každého „cudzieho“ ústavného systému. Na jeho správne pochopenie totiž nestačí čítanie ústavných textov. Vyžaduje si hlbokú znalosť všeobecných i právnych reálií a histórie daného štátu, rozhodovacej činnosť súdov, pochopenie jeho „ústavnoprávneho myslenia“ a v neposlednom rade i znalosť podstatných doktrinálnych diel. Autor sa s týmito výzvami úspešne vyrovnal, čím sa mu v jednom diele podarilo skoncentrovať okruh poznatkov, ktoré v takomto objeme nie sú slovenskej odbornej verejnosti dostupné na jednom mieste a v slovenskom jazyku. Aj pri tejto časti sú veľmi užitočné autorove syntetizujúce poznámky, vďaka ktorým vynikajú nosné body problematiky.

Vyvrcholením diela sú dve záverečné kapitoly, kde sa autor zameriava na Slovensko. Predmetom jeho záujmu je najskôr postavenie medzinárodného práva v slovenskom ústavnom poriadku, následne potom prístupy Ústavného súdu k medzinárodnému právu. Autor sa pri spracovaní tejto časti diela zreteľne odvíja od poznatkov, ktoré prezentoval, a záverov, ku ktorým dospel v predchádzajúcich kapitolách. Jeho analýzy sú dôkladné a hĺbkové, jeho vlastné argumenty silno prítomné. Autor je miestami tvrdo, ale legitímne kritický k slovenskej právnej praxi. V týchto častiach sa silno prepája autorovo pevné zázemie slovenského ústavného právnika s jeho bohatými medzinárodnými skúsenosťami, ktoré nadobudol počas svojich študijných a výskumných pobytov na univerzitách v Spojených štátoch amerických, Nórsku, Holandsku, či v štruktúrach Európskej únie. Pod lupou autora sa tak odkrývajú nielen viaceré málo prebádané zákutia vzťahu slovenského ústavného práva s právom medzinárodným či judikatúra Ústavného súdu v tejto oblasti, ale aj mnohé neduhy slovenského právneho myslenia prejavujúce sa najmä v zlej aplikačnej praxi súdov, nevynímajúc súd ústavný a najvyšší. Na základe analýz autor ponúka nielen jasné a mnohokrát kritické závery, ale formuluje aj návrhy *de constitutione ferenda* či námety, ktorých by sa mohli (a mali) chopiť slovenské súdy v záujme zmysluplnej a ústavne konformnej koexistencie vnútroštátneho právneho poriadku s normami externého pôvodu.

V závere práce autor najskôr stručne sumarizuje obsah jednotlivých kapitol. Je však otázne, či je potrebné toto v závere pripomínať. Rovnako tak je záver „zaťažený“ veľkým množstvom technických informácií a detailov (čísla článkov Ústavy, čísla ústavných noviel), ktoré sa do záveru celkom nehodia. Podstatnejšie však je, že v závere autor jasne a konkrétne odpovedá na vytýčené výskumné otázky a hypotézy, vyvodzuje konkrétne námety a odporúčania pre prax. **Obsah záveru korešponduje vytýčeným cieľom i stanoveným hypotézam a je konzistentný s predchádzajúcimi časťami diela.**

Predložená habilitačná práca má vysokú úroveň a jednoznačný vedecký prínos pre teóriu i prax. Za svoju kvalitu vďaka autorovej nespochybniteľnej erudícii, v ktorej sa naplno prejavili jeho skúsenosti z akademickej a praktickej práce doma i v zahraničí. Vzniklo tak dielo, ktoré je celkom jednoznačne povolané slúžiť ako dôležitý prameň poznania pre ústavnoprávnú vedu i prax, no nepochybne môže zaujať aj študentskú obec či širšiu odbornú verejnosť.

Záver

Na základe vyššie uvedeného oponent odporúča, aby bola predložená habilitačná práca predmetom obhajoby. Po jej úspešnom priebehu oponent odporúča navrhnúť udelenie vedecko-pedagogického titulu „docent“ v odbore „ústavné právo“ habilitantovi, ktorý je ho jednoznačne hodný a bude nepochybne jeho dôstojným nositeľom.

Otázky k obhajobe

1. Habilitant sa na s. 186 a nasl. zamýšľa nad právnou silou medzinárodných zmlúv v slovenskom právnom poriadku. S odvolaním sa na čl. 125 ods. 1 Ústavy naznačuje, že Ústava, ústavné zákony a medzinárodné zmluvy by mohli mať rovnakú právnú silu z dôvodu, že sa nachádzajú v rovnakej referenčnej skupine. Akými bližšími argumentmi by habilitant podoprel túto tézu, resp. aký pohľad na právnú silu medzinárodných zmlúv v slovenskom právnom poriadku mu je najbližší?

2. Ako by sa podľa habilitanta dal (a mal) ústavne konformným spôsobom riešiť stav, keď v dôsledku zmeny Ústavy nastane zjavný rozpor medzi konkrétnym ustanovením Ústavy a konkrétnym ustanovením medzinárodnej zmluvy, ktorá v čase ratifikácie bola s Ústavou v súlade?

V Bratislave, dňa 20. októbra 2020

